

โรคปอดอักเสบ (Pneumonia)

โรคปอดอักเสบรุนแรง (Pneumonia) เป็นโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ ระยะพักตัวไม่แน่นอนขึ้นกับชนิดของเชื้อก่อโรค อาจสั้นเพียง 1 - 3 วัน หรือนาน 1 - 4 สัปดาห์ สามารถแพร่เชื้อได้จนกว่าปริมาณเชื้อและความรุนแรงของเชื้อในเสมหะจากจมูก ปาก ลดลง ผู้ป่วยมักมีอาการไข้ ไอ หอบ อาจมีอาการเจ็บหน้าอก ตรวจร่างกายพบมีเสียง crepitation ในปอด หรือเสียง bronchial breath sound ก็สามารถรายงานผู้ป่วยตามระบบเฝ้าระวัง รง. 506 และควรสอบสวนโรคทันทีเมื่อมีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต หรือพบการป่วยเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) เพื่อหาเชื้อก่อโรค สาเหตุการเสียชีวิต และสาเหตุการระบาด เพื่อการควบคุมและป้องกันโรคอย่างถูกต้องต่อไป⁽¹⁾

ในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) สำนักโรคระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคปอดอักเสบจำนวน 199,489 ราย อัตราป่วย 307.12 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 1,019 ราย อัตราตาย 1.57 ต่อประชากรแสนคน และอัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.51 จากข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - 2552 (ค.ศ. 2005 - 2010) อัตราป่วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยและสูงขึ้นมากกว่า 5 ปีแรกอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2557 ในขณะที่อัตราป่วยตายมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2557 (รูปที่ 1)

ผู้ป่วยเป็นเพศชาย 108,439 ราย เพศหญิง 91,050 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 1.9 กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี มีอัตราป่วยสูงสุดเท่ากับ 1,898.05 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 65 ปี ขึ้นไป (996.40), 55 - 64 ปี (318.67), 5 - 9 ปี (205.50), 45 - 54 ปี (147.21), 35 - 44 ปี (85.56), 10 - 14 ปี (69.91), 25 - 34 ปี (56.45) และ 15 - 24 ปี (42.23) (รูปที่ 2) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กในปกครอง ร้อยละ 45.37 รองลงมา ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม (22.04%) รับจ้าง (11.62%) นักเรียน (8.12%) และงานบ้าน (6.68%) ผู้ป่วยสัญชาติไทย ร้อยละ 98.56 พม่า (0.74%) และอื่น ๆ (0.39%) ผู้ป่วยอาศัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 68.98 เขตเทศบาล (31.02%) โดยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 54.88 รองลงมา ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (39.54%) คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (4.93%) สถานีอนามัย (0.64%) โรงพยาบาลราชการในกทม. (0.01%) คลินิกราชการ (0.01%) เป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 60.68 และผู้ป่วยใน (39.32%)

อัตราป่วยสูงสุดในภาคเหนือเท่ากับ 371.37 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (351.63) ภาคใต้ (278.55) และภาคกลาง (240.74) (รูปที่ 3) จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ อ่างทอง (660.67) พะเยา (573.31) ศรีสะเกษ (559.23) เชียงราย (523.89) มหาสารคาม (484.91) ฉะเชิงเทรา (483.36) พระนครศรีอยุธยา (479.28) อุดรดิตถ์ (479.0) ปราจีนบุรี (477.66) และเพชรบุรี (477.53) (รูปที่ 4) จำแนกผู้ป่วยราย

เดือนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2557 พบผู้ป่วยจำนวนมากช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว (เดือนกรกฎาคมถึงพฤศจิกายน และมกราคมถึงมีนาคม) (รูปที่ 5)

ปี พ.ศ. 2557 ได้รับรายงานการสอบสวนโรค 12 เหตุการณ์⁽²⁾ มีผู้ป่วยที่มีผลการตรวจวิเคราะห์ยืนยันเชื้อก่อโรครวม 18 ราย เชื้อที่พบมากที่สุด คือ *Mycoplasma pneumoniae*, *Chlamydomphila pneumonia* และ Respiratory syncytial virus เป็นผู้ป่วยอายุ 2 เดือนถึง 69 ปี เสียชีวิต 6 ราย มีรายงานการสอบสวนโรคเฉพาะราย 6 ราย จากรายงานการสอบสวนโรคดังกล่าว พบการระบาดในสถานที่สำคัญ คือ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต 2 เหตุการณ์ ปัจจัยเสี่ยงที่ได้รับจากการสอบสวนโรค พบว่า เตียงนอนส่วนใหญ่อยู่ติดกัน ทำให้การคัดกรองอาการเด็กป่วยและแยกเด็กป่วยทำได้ยาก

มาตรการป้องกันโรคปอดอักเสบรุนแรง คือ หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ที่มีผู้คนหนาแน่น เช่น ศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ โดยเฉพาะไม่ควรพาเด็กเล็ก ๆ ไปในสถานที่ดังกล่าว หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง ภาวะทุพโภชนา ควันบุรี ควันไฟ ควันจากท่อไอเสียรถยนต์ หรืออากาศที่หนาวเย็น ไม่ควรให้เด็กเล็กโดยเฉพาะเด็กที่อายุต่ำกว่า 1 ปี และผู้ที่สุขภาพไม่แข็งแรงคลุกคลีกับผู้ป่วย

สรุป ลักษณะการกระจายของโรคปอดอักเสบในปีนี้คล้ายกับปีที่ผ่านมาเช่น กลุ่มอายุ 0 - 4 ปี มีอัตราป่วยสูงสุดภาคเหนือมีอัตราป่วยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ตามลำดับ ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 54.88 รองลงมา ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (39.54%) คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (4.93%) และอัตราป่วย อัตราตาย และอัตราป่วยตายปีนี้ต่ำกว่าปีที่ผ่านมา

ระบบการเฝ้าระวังปอดอักเสบรุนแรงและเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นการรายงานผู้ป่วยปอดอักเสบรุนแรงจากการติดเชื้อในชุมชน หมายถึง ผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 2 เดือนขึ้นไป วันเริ่มป่วยไม่เกิน 2 สัปดาห์ เกิดหลังจากเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลครั้งก่อนไม่น้อยกว่า 1 สัปดาห์ เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลไม่เกิน 48 ชั่วโมง มีภาพรังสีทรวงอกพบรอยปื้นเกิดขึ้นใหม่ (New pulmonary infiltration) ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ (Required mechanical ventilator) และยังไม่ทราบเชื้อก่อโรค โดยที่ไม่มีภาวะดังต่อไปนี้คือ มีปัญหาเรื่องการสำลักบ่อยหรือตลอดเวลา มีความพิการทางสมอง ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เป็นปอดอักเสบจากการติดเชื้อในโรงพยาบาล (Hospital acquired pneumonia หรือ Ventilator associated pneumonia) เป็นโรคปอดเรื้อรังได้แก่ Chronic obstructive pulmonary disease (COPD), Chronic bronchitis, Chronic bronchiectasis, Bronchopulmonary dysplasia (BPD)

ในปี พ.ศ. 2557 ได้รับรายงานผู้ป่วย 291 ราย⁽³⁾ ในจำนวนนี้เสียชีวิต 43 ราย ผู้ป่วยเป็นเพศชาย 175 ราย เพศหญิง

116 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 1.5 สัดส่วนการป่วยสูงสุดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 0 - 4 ปี ร้อยละ 58.76 รองลงมา ได้แก่ 65 ปีขึ้นไป (12.03%), 5 - 9 ปี (3.09%), 25 - 34 ปี (4.13%), 45 - 54 ปี (5.84%), 55 - 64 ปี (5.84%), 35 - 44 ปี (7.22%), 10 - 24 ปี (3.09%) (รูปที่ 6) พบเชื้อที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรค 184 ราย ส่วนใหญ่เป็น Respiratory syncytial virus ร้อยละ 23.37 รองลงมา ได้แก่ *Mycoplasma pneumoniae* (15.21%), Adenovirus (13.04%), *Chlamydomphila pneumoniae* (10.87%), Influenza A/H1N1 2009 (9.78%) และเชื้ออื่น ๆ (27.73%)

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. นิยามโรคติดเชื้อประเทศไทย 2544(อินเทอร์เน็ต). [สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2558] เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th/publication/2544/cdsur/BEWARE/Pneumonia.htm>
2. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลการเฝ้าระวังโรคปอดอักเสบ(อินเทอร์เน็ต). [สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2558] เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th/fact/Pneumonia.htm>
3. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ฐานข้อมูลระบบเฝ้าระวังโรคติดเชื้อปอดอักเสบรุนแรง (อินเทอร์เน็ต). [สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2558] เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th/>

ผู้เรียบเรียง

ศริญญา ไชยยา
 จุติกุล แก้วมาลากุล
 บรรณาธิการวิชาการ
 นพ.ฐิติพงษ์ ยิ่งยง
 นพ.ภาสกร อัครเสวี

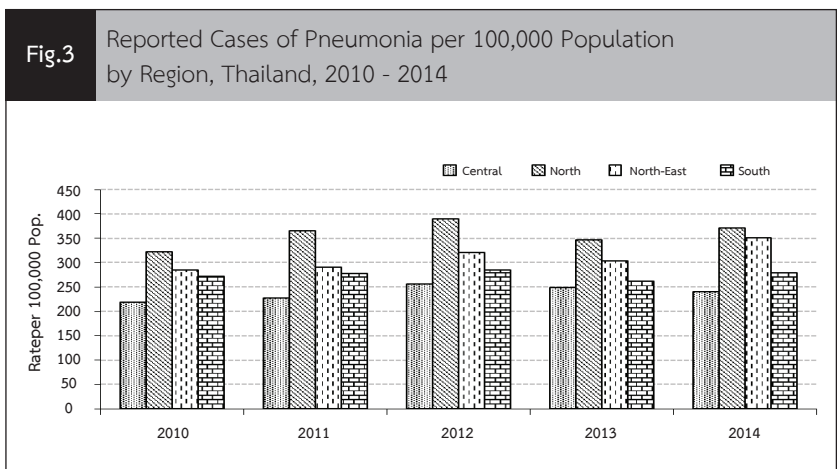
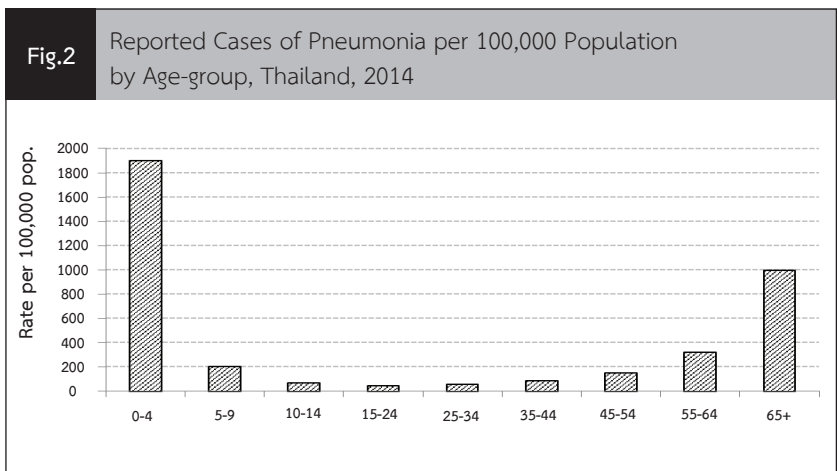
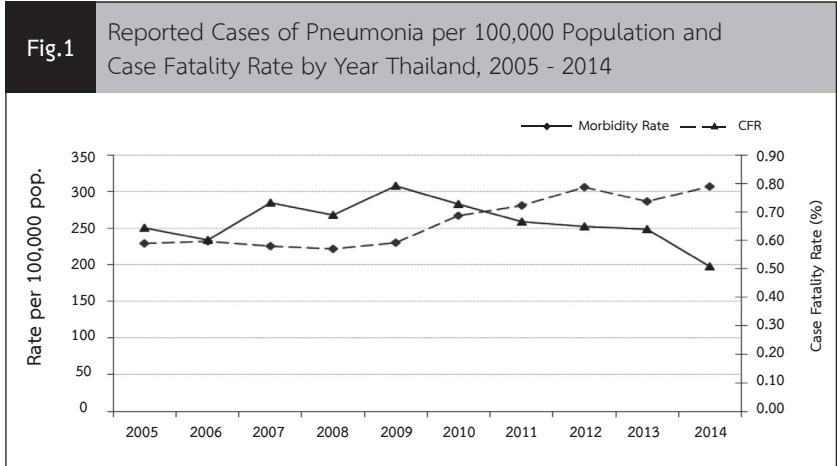

Fig.4

Reported Cases of Pneumonia per 100,000 Population by Province, Thailand, 2014

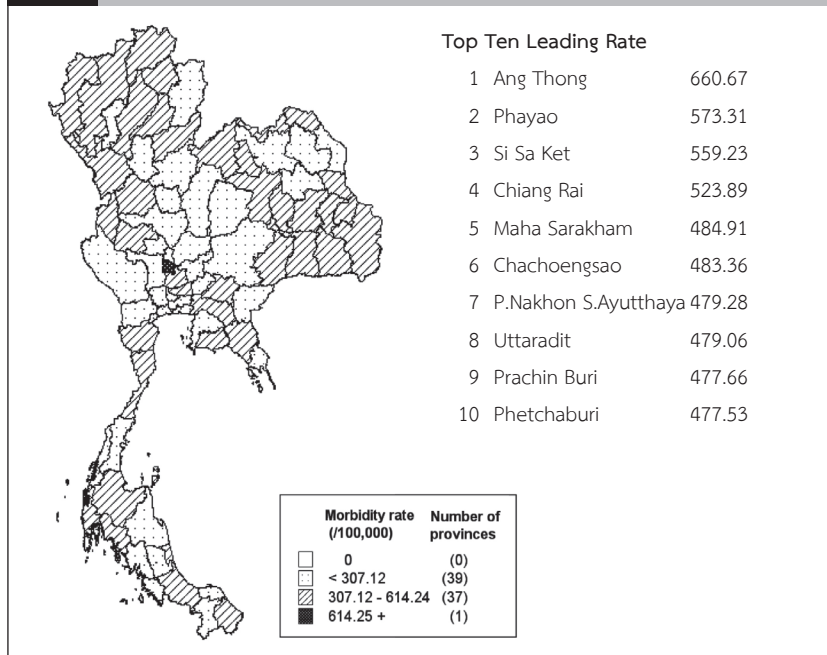

Fig.5

Reported Cases of Pneumonia by Month, Thailand, 2010 - 2014

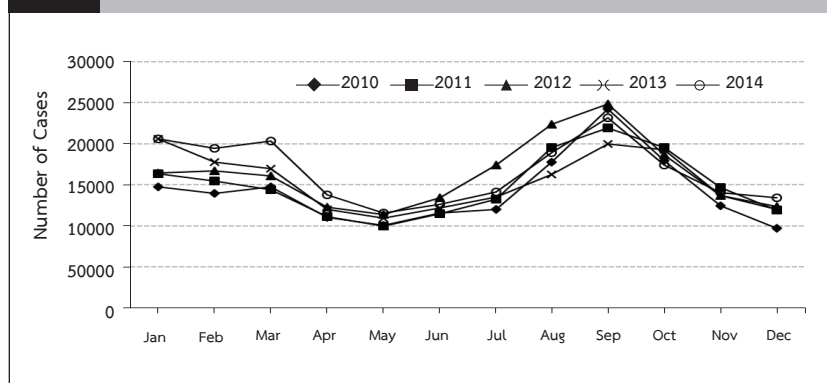

Fig.6

Reported Cases of Severe Pneumonia by Age-group, Thailand, 2014

